Roll No.........................
Signature of Invigilator ....

Paper Code

MV-305

पतंजलि विश्वविद्यालय

University of Patanjali

Examination December - 2022

एम. ए. व्याकरण, तृतीयसत्रम्

व्याकरणम्, पंचमपत्रम्

संस्कृतसाहित्यम्

समयः - होरात्रयम् पूर्णाङ्काः 70

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड - क)

पृष्टेषु पञ्चसु त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। (3 x15 =45)

1. ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकायां महर्षिणा राजप्रजाधर्मविषये किं व्याख्यातं, स्व शब्दैः लिखत।
2. ब्रह्मानन्दमीमांसां मंत्रपुरस्सरं कुर्वीत।
3. व्याख्या कार्या -

(क) इमं देवाऽअसप्तनं सुवध्वं महते क्षत्राय महते ज्येष्ठ्यायै महते जानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय। इमममुष्य पुत्रममुष्यै पुत्रमस्यै विश एष वोऽमी राजा सोमोस्माकं ब्राह्मणानां राजा।

(ख) परित्यजेयुः पितरोऽपि पुत्रान्भार्याः पतींश्चापि कृतानुरागाः। कृत्स्नं हि सर्वं कुपितं जगस्याद् दृष्ट्वैव रामं व्यसने निमग्नम्।।

(ग) विष्णुना सदृशो वीर्ये सोमवत् प्रीयदर्शनः। कालाग्निसदृशः क्रोधे क्षमया च पृथिवीसमः।।

4. रामचरितामृतस्य सारं स्वशब्दैः प्रस्तुहि।
5. श्लोकव्याख्यां कुर्वीत -

(क) विषमोऽपि विगाह्यते नयः कृततीर्थः पयसामिवाशयः।
स तु तत्र विशेष दुर्लभः सदुपन्यस्यति कृतवर्त्म यः।।

(ख) क्षययुक्तंमपि स्वभावजं दधतं धाम शिवं समृद्धये।
प्रणमन्त्यनपायमुत्थितं प्रतिपच्चंद्रमिव प्रज्ञा नृपम्।।

(ग) अवितृप्ततया तथापि मे हृदयं निर्णयमेव धावति।
अवसाययितुं क्षमाः सुखं न विधेयेषु विशेषसम्पदः।।

(खण्ड - ख)

पृष्टेषु अष्टसु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। (5 x5 =25)

6. ब्रह्मानन्दमीमांसायाः फलं लिखत।

7. रामस्य लक्ष्मणे कथं स्नेह प्रदर्शितः, स्व शब्दैः व्याख्यां कुर्वन्तु।

8. रामायणपाठस्य फलं लिखित।

9. श्लोकस्य पदपदार्थं ज्ञापयतु -

ऊर्मिमालिमक्षोभ्यं क्षुभ्यन्तमिव सागरम्।
उपप्लुतनिवादित्यमुक्तानृतमृषिं यथा।।

मन्त्राणां व्याख्या कार्या ।

10. यत्र ब्रह्म च क्षत्रं च सम्यञ्चौ चरतः सह।
तं लोकं पुण्यं यज्ञेषं यत्र देवाः सहाग्निना।।

11. इमं वीरमनु हर्षध्वमुग्रमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम्।
ग्रामजितं गोजितं वज्रबाहुं जयन्तमज्म प्रमृणन्तमोजसा।।

12. त्वनिन्द्राधिराजः श्रवस्युस्त्वं भूरभिभूतिर्जनानाम्।
त्वं दैवीर्विशे इमा विराजा युष्मत्क्षत्रमजर ते अस्तु।।

13. श्लोकव्याख्या कार्या -

अपवर्जित विप्लवे शुचौ हृदयग्राहिणि मङ्गलास्पदे।
विमला तव विस्तरे गिरां मतिरादर्श इवाभिदृश्यते।।

--------------x--------------